

SEMNIFICAȚIA STRATEGICĂ A PARTENERIATULUI DINTRE MAREA BRITANIE ȘI INDIA DIN PERSPECTIVA BREXIT

THE STRATEGIC IMPORTANCE OF THE UK-INDIA PARTNERSHIP FROM THE BREXIT PERSPECTIVE

Iulia Monica Oehler-Șincai*

Institutul de Economie Mondială – Academia Română, București, România

Rezumat

Principalul obiectiv al acestui articol îl constituie identificarea punctelor comune ale politicii externe britanice și indiene, în contextul economic și geopolitic actual. Pentru Marea Britanie, alianțele strategice au redevenit elementul central al politicii sale externe, în perspectiva posibilei ieșiri din UE la orizontului anului 2019. În rândul acestora, un rol aparte îl deține Commonwealth-ul, în care India este cel mai important partener al Marii Britanii, nu doar prin prisma dimensiunilor economiei și populației sale, dar mai ales ținând cont de amploarea și profunzimea relațiilor economice bilaterale. La rândul său, India are în vedere extinderea sferei sale de influență deopotrivă în Asia-Pacific și în plan global. Cooperarea cu Marea Britanie în domeniile economic, militar, de apărare și schimb de tehnologie este considerată o cale importantă pentru atingerea acestui țel. Aceste puncte comune contribuie la consolidarea parteneriatului strategic indiano-britanic, care are deja fundamente solide conturate de o istorie comună, un cadru instituțional de cooperare solid și relații economice bilaterale profunde.

Cuvinte-cheie: Marea Britanie, India, parteneriat strategic, cooperare, Brexit

Clasificare JEL: F30, F40, F50, F51, F52, F53, F55.

Abstract

The main objective of this research is to identify commonalities between the British and Indian foreign policy in the current economic and geopolitical context. For the United Kingdom, strategic alliances have become once again the central element of its foreign policy in view of its likely exit from the EU at the horizon of 2019. Among these alliances, the Commonwealth plays a special role, with India being Britain's most important partner, not only in terms of the size of its economy and population, but also taking into account the scale and depth of bilateral economic relations. In turn, India focuses on extending its sphere of influence both in Asia-Pacific and globally. Its cooperation with the UK in various fields, including economy, military, defense and technology exchanges is considered an important way to achieve this goal. Such connections contribute to strengthening the Indo-British strategic partnership, which already has solid foundations from the standpoint of a common history, and a solid institutional cooperation and deep bilateral economic relations.

Key words: United Kingdom, India, strategic partnership, cooperation, Brexit

JEL classification: F30, F40, F50, F51, F52, F53, F55.

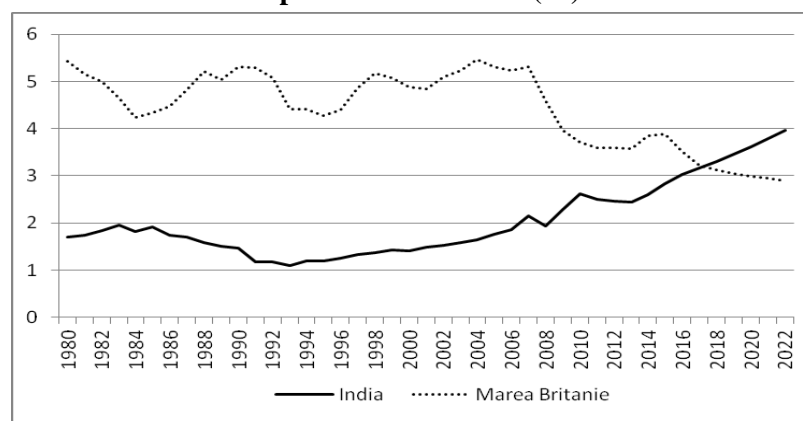
* Autor de contact: dr. Iulia Monica Oehler-Șincai, e-mail: oebler.sincai@gmail.com.

1. Marea Britanie – un rol în creștere în Asia-Pacific

În perspectiva ieșirii din UE, alianțele strategice au redevenit elementul central al politicii externe britanice. De la formarea noului guvern britanic în iulie 2016, premierul conservator Theresa May și membrii cabinetului său au lansat o serie de inițiative, reflectând voința politică de *consolidare a rolului Marii Britanii pe scena internațională*. Acestea depășesc cadrul cooperării în formatul dat de G7, Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite (ONU), Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), operațiunile militare și negocierea unor acorduri cu jucători majori (cum este și acordul privind programul nuclear iranian).

Inițiativele de reconfigurare sau consolidare a alianțelor strategice vin în continuarea celor din perioada 2010-2015 și marchează o intensificare evidentă, asociată cu posibila ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană la orizontul anului 2019. Printre acestea se numără: reactivarea unor parteneriate cu țări din Commonwealth¹ (inclusiv India), consolidarea relațiilor cu SUA, acordarea unei mai mari importanțe acordurilor de apărare ale celor cinci puteri (încheiate de Marea Britanie în 1971 cu Australia, Noua Zeelandă, Malaysia și Singapore), redefinirea obiectivelor bazelor militare (din: Insula Ascension, Belize, Brunei, Canada, Diego Garcia, Falkland, Gibraltar, Kenya, Bahrain, Cipru, Sierra Leone, Nepal – Brigada Gurkha – dar și Germania) și sporirea prezenței în toate regiunile lumii, de la Asia-Pacific și Orientul Mijlociu la America Latină.

Graficul 1: Ponderea Marii Britanii și a Indiei în produsul brut global, în perioada 1980-2022 (%)

Note: Estimări pentru 2017 și prognoze pentru 2018-2022, în prețuri curente.
Sursa: Calcule ale autorului pe baza IMF (2017).

În acest articol evidențiem sporirea rolului Indiei în ecuația politicii externe britanice actuale. Datele Fondului Monetar Internațional (FMI) evidențiază că ponderea Marii Britanii în produsul brut global se înscrie pe o pantă descendentă, în contrast cu ascensiunea Indiei (Graficul 1). Potrivit prognozelor FMI, India va devansa Marea Britanie în 2018 și va ocupa

¹ Organizație interguvernamentală formată din 52 de state (majoritatea foste teritorii ale Imperiului Britanic), care își continuă activitatea, printre statele membre numărându-se: Australia, Noua Zeelandă, Canada, India, Malaysia, Singapore, Bangladesh, Brunei, Pakistan, Republica Africa de Sud.

locul al patrulea în clasamentul țărilor lumii în funcție de valoarea PIB nominal, după SUA, China și Japonia. Deși India mai are de parcurs un drum lung până la ajungerea din urmă a țărilor dezvoltate în materie de indicatori calitativi (ai dezvoltării umane și ai competitivității globale, de pildă), aceasta se poate dovedi un partener valoros pentru Marea Britanie, în special în condițiile incertitudinilor asociate cu Brexit.

Merită subliniat și faptul că relațiile Marii Britanii cu India au o semnificație deosebită prin prisma istoriei comune a celor două țări, a profunzimii relațiilor economice bilaterale și a obiectivului liderilor britanici de a consolida alianța Commonwealth-ului, în care India deține o poziție centrală.

2. Semnificația strategică a relației indiano-britanice

Anul 2017 marchează pentru India sărbătorirea a 70 de ani de la obținerea independenței față de Marea Britanie și, totodată, Anul Culturii Marea Britanie-India.² În constelația dată de noua ascensiune a Marii Britanii și a Indiei pe scena internațională, relațiile bilaterale dobândesc o nouă conotație.³

Martora și, totodată, una dintre sursele expansiunii Imperiului Britanic în trecut, India a trecut peste resentimente și a acceptat o relație economică naturală, benefică pentru ambele părți. Această interdependență, accentuată de nevoia Marii Britanii de a-și consolida parteneriatele și a genera altele noi în contextul apropiatei ieșiri din UE, este reflectată și de faptul că prima vizită oficială bilaterală a premierului Theresa May în afara Uniunii Europene a fost cea din India în 6-8 noiembrie 2016. Vizita a fost echivalentă cu reiterarea angajamentului pentru dezvoltarea parteneriatului strategic bilateral, în pofida înăsprii regulilor în domeniul imigrației și efectelor sale asupra imigranților indieni.⁴

India și Marea Britanie sunt parteneri strategici din 2004. Deși relația bilaterală nu a atins încă nivelul potențial, etapa actuală a acesteia este mult mai dinamică față de cea din 2010-2015. Comparând parteneriatul indiano-britanic cu cel indiano-american, Ahmed (2015) sugerează că în primul caz este nevoie de o inițiativă la fel de „răsunătoare” ca și în cazul acordului de cooperare SUA-India în domeniul energiei nucleare utilizate în scopuri pașnice, din 2006. Totuși, pașii mici, dar siguri din relația Marea Britanie-India din perioada recentă pot fi echivalenți cu un pas mare, având în vedere interesele comune ale celor două părți în Asia-Pacific.

Privind în trecutul apropiat, constatăm că în 2010, fostul premier britanic a deschis o nouă etapă a relațiilor bilaterale, supranumită de el însuși o *relație specială nouă*. Spre deosebire de predecesorii săi laburiști, în sistemul relațiilor Marea Britanie-China-India,

² 2016 a fost Anul Educației, Cercetării și Inovării Marea Britanie-India.

³ Imperiul Indian a fost guvernat de Imperiul Britanic/Marea Britanie vreme de nouă decenii (1858-1947), influența britanică fiind însă resimțită puternic și anterior, prin prezența în regiune a Companiei Britanice a Indiilor Orientale (1600-1857).

⁴ Diaspora indiană din Marea Britanie este estimată la 1,5 milioane de persoane, reprezentând una dintre cele mai largi comunități etnice din această țară. A se consulta: <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/11/08/theresa-may-must-open-the-door-to-more-indian-students--or-brita/>.

conservatorul David Cameron a mizat pe consolidarea parteneriatului cu India, cu o istorie comună cu Marea Britanie și o mare parte a populației vorbitoare de limba engleză. Această opțiune nu presupune ignorarea relațiilor cu China, dar între cele două (Marea Britanie-India, Marea Britanie-China) se remarcă o înclinație evidentă în favoarea primei. Pe parcursul primului său mandat, David Cameron a vizitat India de trei ori (iulie 2010, februarie și noiembrie 2013), iar în al doilea mandat, summit-ul din 2015 are o semnificație aparte (a se vedea secțiunea următoare).

Legăturile strânse dintre Marea Britanie și India se reflectă și prin alte aspecte relevante.

În primul rând, India este al treilea *investitor* major în Marea Britanie (după SUA și China, în funcție de numărul de proiecte implementate) și al doilea mare generator de locuri de muncă pentru economia britanică. Investițiile companiilor indiene în Marea Britanie depășesc totalul investițiilor indiene în celelalte țări ale UE. Cele peste 800 de companii indiene care au investit în Marea Britanie au creat peste 110.000 de locuri de muncă.

În al doilea rând, ținând cont de cele mai recente date statistice privind valoarea stocurilor de ISD din perioada 2000-2016 (DIPP, 2017), Marea Britanie este al patrulea investitor major în India, după Mauritius, Singapore și Japonia. Marea Britanie a coborât în 2016 un loc în clasamentul investitorilor în India, fiind devansată de Japonia, dar cele două țări sunt aproape la egalitate. Valoarea investițiilor directe britanice în India în perioada aprilie 2000-decembrie 2016 depășește 24 miliarde de dolari, ceea ce reprezintă peste 8% din totalul investițiilor directe atrase de India în această perioadă. Sectoarele prioritare sunt: industria chimică, industria farmaceutică, industria prelucrătoare alimentară, servicii, petrol și gaze naturale (High Commission of India, 2017). Ca parte a inițiativei *Make in India*, lansată de premierul Narendra Modi în septembrie 2014, India a liberalizat succesiv accesul investitorilor străini la o serie de sectoare sensibile, inclusiv în domeniul apărării, ceea ce va impulsiona fluxurile investiționale.

În domeniul *comerțului*, schimburile bilaterale anuale din perioada recentă s-au menținut în intervalul de 14-16 miliarde de dolari, Marea Britanie fiind însă abia al 12-lea partener comercial al Indiei (circa 2% din totalul schimburilor comerciale ale Indiei), în timp ce în urmă cu 15 ani ocupa locul al treilea în clasamentul partenerilor comerciali majori ai Indiei (Kumar, 2017). În 2015, India s-a poziționat pe locul al 18-lea în lista destinațiilor de export ale Marii Britanii și pe locul al 15-lea la import. Schimburile bilaterale se înscriu pe o pantă descendentă după 2013, dar cele cu alte țări, precum China, marchează ritmuri ridicate de creștere.⁵ Intrarea în dificultate a negocierilor pentru încheierea acordului bilateral pentru comerț și investiții UE-India (BTIA), apropierea de Marea Britanie și o posibilă lansare a unor negocieri comerciale post-Brexit se vor reflecta, desigur, și în evoluția schimburilor comerciale dintre India și Marea Britanie în anii care vor urma.

Marea Britanie a pierdut din *forța de atracție pentru studenții indieni*, în favoarea SUA.⁶ Numărul studenților indieni din Marea Britanie înregistrează un trend descendent în

⁵ A se consulta: <http://visual.ons.gov.uk/uk-trade-partners/>.

⁶ Circa 19.000 studenți indieni studiază în Marea Britanie, comparativ cu 130.000 în SUA (Ahmed, 2015).

anii recentți, odată cu schimbarea politicii britanice a imigrației în 2012, nivelurile actuale situându-se la jumătatea vârfului din 2009-2010.⁷ Cu toate acestea, India se află pe locul al doilea în rândul țărilor de proveniență a studenților străini din afara UE care studiază în Marea Britanie, dar la mare distanță după China – 19.750 studenți indieni în 2013-2014, comparativ cu aproape 87.900 studenți chinezi, potrivit Universities UK (2015, 2016). Studenții străini sunt considerați o sursă importantă de *soft power*, cei mai valoroși dintre aceștia fiind numiți *ambasadori informali ai Marii Britanii* (Universities UK, 2015). În sens invers, se estimează că 25.000 de studenți britanici vor studia în India până în 2020 prin programul Generation UK-India, incluzând 1.000 de studenți practicanți la compania indiană Tata Consultancy Services (Government of India, 2016a).

3. Priorități în sfera cooperării bilaterale

3.1 Mecanisme instituționale

În prezent, mecanismele specifice pentru impulsivarea relației bilaterale includ:

- (1) Summit-ul bilateral, din doi în doi ani;
- (2) Comitetul mixt economic și comercial (JETCO, creat în ianuarie 2005);
- (3) Dialogul economic și financiar (EFD, constituit în februarie 2005);
- (4) Dialogul strategic (stabilit în noiembrie 2015) și alte dialoguri specifice, structurate pe energie, securitate cibernetică, high-tech etc.;
- (5) Parteneriatul financiar (IUKFP, lansat în urma EFD din 8 iulie 2014);
- (6) Noul parteneriat pentru apărare și securitate internațională (din noiembrie 2015);
- (7) Grupurile de lucru (educație și dezvoltarea aptitudinilor, orașe inteligente, colaborarea tehnologică-industria prelucrătoare și engineering avansate, comerț);
- (8) Inițiativa Marea Britanie-India în sfera educației și cercetării (UKIERI, din 2006);
- (9) Relații interparlamentare, stimulate prin participarea celor două țări la Asociația parlamentară a Commonwealth-ului.

Caseta 1 sintetizează câteva ținte specifice ale parteneriatului financiar Marea Britanie-India. Marea Britanie mizează pe un atu semnificativ: Londra, ca principal centru financiar mondial. *Indicele centrelor financiare globale* (GFCI)⁸ a reconfirmat recent capitala britanică pe primul loc în clasamentul mondial, aceasta fiind urmată de New York, Singapore, Hong Kong-China, Tokio și San Francisco, la mare distanță fiind Luxemburg (18), Frankfurt (23), München (27), Paris (29), Dublin (33), Amsterdam (40) (CDI, Z/Yen, 2017).

⁷ Viza de lucru post-studiu (*Tier 1 Post-Study Work visa*) oferă posibilitatea absolvenților străini ai universităților britanice să rămână în Marea Britanie să lucreze un an. Cu dovada deținerii de resurse materiale proprii, absolvenții puteau să se adapteze la condițiile de pe piața forței de muncă britanice, dobândind experiență, ulterior având posibilitatea să aplice pentru altă categorie de viză, precum Tier 1 General Skilled sau pentru permis de muncă. A se consulta: <http://www.visabureau.com/uk/post-study-work-visa.aspx>.

⁸ Elaborat pe baza sondajului de opinie în rândul a 3.000 de experți în sectorul financiar, actualizat din șase în șase luni, ajuns la ediția a 21-a.

Caseta 1: Obiective specifice în vederea consolidării parteneriatului bilateral în domeniul financiar, potrivit IUKFP

- Dezvoltarea pieței indiene a obligațiunilor corporative;
- Schimb de experiență în domeniul operațiunilor financiare și al reglementării pieței;
- Training financiar;
- Incluziunea financiară;
- Furnizarea de servicii financiare și de asigurare transfrontaliere;
- Cooperarea în domeniul sistemelor de pensii;
- Sprijinirea Indiei în procesul de internaționalizare a rupiei;
- Atragerea de fonduri pentru finanțarea infrastructurii.

3.2 Principalele rezultate ale summit-urilor din perioada 2010-2015

Analiza Declarațiilor comune ale reuniunilor la nivel înalt din 2010, 2013 și, respectiv, 2015 evidențiază consolidarea continuă a relației bilaterale și transformarea treptată a parteneriatului bilateral într-un parteneriat global pentru dezvoltare, după cum urmează.

- Cu ocazia summit-ului din 29 iulie 2010, de la New Delhi, desfășurat sub deviza „Un parteneriat consolidat pentru viitor”, a fost inițiat *Forumul mediului de afaceri Marea Britanie-India*, cu rolul de a stimula comerțul și investițiile bilaterale. Având în vedere interesul Indiei de a atrage investiții în infrastructură, a fost propusă crearea unui grup pentru infrastructură, care să identifice barierele din calea investițiilor străine în India și să propună un set de soluții pentru eliminarea acestora. Printre domeniile prioritare ale cooperării au fost identificate: energia⁹, comerțul, educația, știința și cercetarea, apărarea etc. În sfera relațiilor internaționale, cele două țări au evidențiat, printre altele, *obiectivul comun al consolidării Commonwealth-ului*. Un punct distinct din cele 20 ale Declarației Comune s-a referit la crearea rețelei de viitori lideri din Marea Britanie și India, care să contribuie la intensificarea relațiilor bilaterale.

- Declarația comună a summit-ului din 19 februarie 2013 (New Delhi), intitulat „Un parteneriat mai puternic, mai extins și mai profund” sintetizează în 52 de puncte rezultatele cooperării de după summit-ul din 2010 și prioritățile liderilor celor două țări (la acea dată, David Cameron și Manmohan Singh) în vederea intensificării relațiilor bilaterale (Government of India, 2013). La summit a participat cea mai mare delegație britanică de până atunci, cuprinzând reprezentanți ai mediului de afaceri, ai mediului universitar și membri ai parlamentului. În acest context, s-a apreciat că semnarea la 30 octombrie 2012 a protocolului Marea Britanie-India de amendare a convenției din 1993 privind evitarea dublei impuneri este un factor suplimentar de stimulare a investițiilor, tehnologiilor și serviciilor. Cu ocazia summit-ului au fost reconfirmate următoarele domenii prioritare de cooperare: industria prelucrătoare, cercetarea-dezvoltarea, educația, sănătatea, energia și infrastructura.¹⁰ La

⁹ În 2010, cele două țări au semnat Declarația privind cooperarea în domeniul energiei nucleare în scopuri civile.

¹⁰ În acest sens, dezvoltarea coridorului economic Bangalore-Mumbai (BMEC) este considerată o prioritate. Trebuie subliniat că, ulterior, în urma celei de-a șaptea reuniuni a EFD (New Delhi, 8 iulie 2014), Marea Britanie

summit, cele două părți au hotărât revizuirea parteneriatului pentru dezvoltare dincolo de orizontul anului 2015, proiectele prioritare finanțate de Marea Britanie nemaifiind axate pe programe sociale, ci pe acordarea de asistență tehnică. Un punct important pe agenda bilaterală l-a avut securitatea cibernetică, această temă dobândind tot mai multă substanță în urma dialogului cuprinzător bilateral din octombrie 2012 și Declarația comună privind cooperarea în domeniu din noiembrie 2012. Summit-ul din 2013 a pus bazele negocierii unui Acord bilateral în domeniul nuclear civil (Acord încheiat cu ocazia summit-ului ulterior din 2015) și, totodată, Marea Britanie s-a angajat să ofere Indiei accesul la cele mai noi tehnologii britanice, civile și militare. Intensificarea cooperării militare, participarea la exerciții militare comune, cooperarea în vederea dezvoltării de tehnologii pentru apărare și securitate, susținerea Indiei să acceadă ca membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU, cooperarea viitoare în sfera politicii externe, pe baza viziunii comune a celor două țări în materie de „pace, stabilitate, democrație și prosperitate”, reforma și reînnoirea Commonwealth-ului, dar și apelarea la instrumentele specifice diplomației culturale sunt alte câteva obiective comune ale celor doi parteneri, menționate în Declarația comună din 2013.

- Summit-ul din 12-13 noiembrie 2015 (Government of India, 2015) a condus la: (1) adoptarea unei Declarații privind viziunea Indiei și Marii Britanii asupra principiilor de funcționare a parteneriatului bilateral; (2) lansarea unui nou Parteneriat pentru apărare și securitate internațională, care să conducă la intensificarea cooperării privind securitatea cibernetică, lupta împotriva terorismului și securitatea maritimă; (3) adoptarea unei Declarații comune vizând energia și schimbările climatice; (4) transformarea treptată a parteneriatului bilateral într-un parteneriat global pentru dezvoltare, primul pas în acest sens constituindu-l Declarația de intenție asupra parteneriatului de cooperare cu țări terțe (probabil începând cu țări din Asia de Sud, precum Nepal, Sri Lanka, Maldive).

La reuniunea la nivel înalt din 12-13 noiembrie 2015, fostul premier David Cameron a reiterat angajamentul Marii Britanii de a susține reforma Consiliului de Securitate al ONU și dobândirea de către India a calității de membru permanent în acest Consiliu, precum și sporirea rolului Indiei în instituțiile financiare internaționale. A fost lansată inițiativa creării unui Dialog al celor două țări asupra Asiei de Sud, care să abordeze probleme legate de securitate și să soluționeze tensiunile cu țările vecine, în special Pakistan. Trebuie subliniat că există deja un mecanism de Dialog privind Asia de Vest și Orientul Mijlociu.

La summit-ul din 2015 au mai fost reiterate obiectivele: impulsivării comerțului și investițiilor bilaterale,¹¹ al facilitării circulației personalului înalt calificat, al consolidării rolului Londrei de canal important de finanțare a proiectelor de infrastructură, atât de necesare pentru o creștere economică sustenabilă a Indiei¹², al cooperării în domeniile resurselor

a deschis o linie de credit pentru finanțarea proiectelor de infrastructură din India, precum BMEC. Tot în 2014, la 10 octombrie, a fost inițiat Parteneriatul financiar India-Marea Britanie (IUKFP), în vederea intensificării cooperării financiare Londra-Mumbai, atât de necesare pentru dezvoltarea infrastructurii.

¹¹ Inclusiv prin noul Parteneriat pentru îmbunătățirea climatului de afaceri din India, forumul de afaceri India-Marea Britanie, mecanismul rapid de avizare a investițiilor britanice și comerțului cu India.

¹² La summit, s-a decis lansarea unui fond special India-Marea Britanie, ca parte componentă a fondului indian denumit Fondul Național de Investiții în Infrastructură (NIIF) în vederea atragerii de investiții în infrastructura indiană din sectorul privat din centrul financiar londonez. Totodată, a fost lansat primul parteneriat de capital

umane, cercetării-dezvoltării, industriei feroviare, industriei auto, dezvoltării urbane, managementului sustenabil al resurselor de apă etc. Cu ocazia aceleiași reuniuni la nivel înalt, au fost încheiate contracte comerciale în valoare de 9,2 miliarde de lire.

Pe baza analizei mecanismelor instituționale care conturează cadrul de cooperare bilaterală și a declarațiilor comune de pe marginea summit-urilor recente, ca și a literaturii de specialitate, se desprind următoarele puncte tari, puncte slabe, amenințări și oportunități (SWOT) ale relațiilor dintre Marea Britanie și India (Tabelul 1).

Tabelul 1: Sinteza SWOT a relațiilor dintre Marea Britanie și India

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Parteneriat strategic solid; ➤ Complementaritatea celor două economii; ➤ Fundamente economice solide și ritmuri ridicate de creștere economică în cazul Indiei; ➤ India este al treilea investitor major în Marea Britanie și al doilea mare generator de locuri de muncă pentru economia britanică; ➤ Marea Britanie se numără printre principalii investitori și angajatori în India; ➤ Voință politică pentru consolidarea relațiilor bilaterale; ➤ Existența unor mecanisme instituționale solide în materie de cooperare bilaterală (Summit-ul bilateral, Comitetul mixt economic și comercial, Dialogul economic și financiar, Dialogul strategic și alte dialoguri specifice, Parteneriatul financiar, Noul parteneriat pentru apărare și securitate internațională, Grupurile de lucru, Inițiativa Marea Britanie-India în sfera educației și cercetării, Relații interparlamentare, stimulate prin participarea celor două țări la Asociația parlamentară a Commonwealth-ului etc.); ➤ India se află pe locul al doilea în rândul țărilor de proveniență a studenților străini din afara UE care studiază în Marea Britanie; ➤ Capacitatea Marii Britanii de a oferi asistență tehnică și financiară, inclusiv prin deschiderea unei linii de credit pentru finanțarea proiectelor de infrastructură din India; ➤ Existența a numeroase sectoare de cooperare: infrastructura, piața financiară, energia, comerțul, educația, știința și cercetarea, apărarea. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Schimburile comerciale bilaterale se înscriu pe o pantă descendentă; ➤ În anii recentți, ținând cont de valoarea fluxurilor de investiții directe britanice în India, Marea Britanie a fost devansată de alți investitori și se poziționează pe locurile 5-6 în ierarhia investitorilor majori în India, față de locurile 3-4 în termeni de stocuri de ISD; ➤ În materie de ușurință a derulării afacerilor, India este mai puțin atractivă comparativ cu multe alte economii emergente; ➤ Piața indiană este complexă, datorită diversității regionale, decalajelor semnificative dintre mediul urban și rural, birocrăției (dublate de reguli impuse atât de guvernul central, cât și de autoritățile locale), infrastructurii încă slab dezvoltate; ➤ În pofida istoriei comune, a numărului ridicat de vorbitori de limba engleză în India, diferențele culturale dintre India și Marea Britanie reprezintă o barieră semnificativă; ➤ Marea Britanie a pierdut din forța de atracție pentru studenții indieni, numărul acestora în Marea Britanie înregistrând un trend descendent în anii recentți, odată cu schimbarea politicii britanice a imigrației în 2012; ➤ Menținerea unor tendințe protecționiste în anumite sectoare de activitate; ➤ Revizuirea parteneriatului pentru dezvoltare dincolo de orizontul anului 2015, proiectele prioritare finanțate de Marea Britanie nemaifiind axate pe programe sociale, ci pe acordarea de asistență tehnică;

pentru infrastructură pentru statele cu venituri scăzute (fondul Neev), vizând facilitarea accesului la apă potabilă, canalizare, energie curată și infrastructura urbană, cofinanțat de Departamentul britanic pentru Dezvoltare Internațională și Banca de Stat a Indiei (SBI). Începând din iulie 2016, o serie de companii indiene au emis cu succes obligațiuni masala (obligațiuni exprimate în rupii în afara teritoriului Indiei) la bursa londoneză.

Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Consolidarea parteriatului pe baza obiectivelor comune în procesul de ascensiune a Marii Britanii și a Indiei pe scena internațională; ➤ Transformarea treptată a parteneriatului bilateral într-un parteneriat global pentru dezvoltare; ➤ Intensificarea relațiilor de cooperare în cadrul Commonwealth-ului; ➤ Rolul pe care îl poate juca pentru economia indiană Marea Britanie, ca lider în materie de inovare, competitivitate, capacitate de mobilizare a resurselor financiare, după cum a evidențiat și succesul emisiunilor la Londra a obligațiilor masala; ➤ Etapa actuală a parteneriatului bilateral este mult mai dinamică față de cea din 2010-2015, datorită voinței politice de consolidare a cooperării bilaterale; ➤ Angajamentul Marii Britanii de a oferi Indiei acces la cele mai noi tehnologii britanice, civile și militare; ➤ Ca parte a inițiativei <i>Make in India</i>, India a liberalizat succesiv accesul investitorilor străini la o serie de sectoare sensibile, inclusiv în domeniul apărării, ceea ce va impulsiona investițiile; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Posibilitatea escaladării protecționismului britanic în materie de circulație a persoanelor, acces la piața bunurilor și serviciilor financiare; ➤ Posibilitatea apariției unei conjuncturi economice nefavorabile în Marea Britanie în eventualitatea în care negocierile pentru ieșirea din UE eșuează.

Sursa: Tabel realizat de autor.

3.3 Elemente de noutate în relațiile cu India aduse de perspectiva ieșirii Marii Britanii din UE

În Planul pentru Marea Britanie din ianuarie 2017 (HM Government, 2017), guvernul britanic a trasat cu hotărâre viziunea sa ambițioasă asupra menirii Marii Britanii în plan global. Interesul național și valorile naționale au prioritate, iar alianțele strategice cu țări și grupuri de țări și sprijinirea propriilor forțe armate sunt considerate elemente esențiale în redobândirea unui rol principal pe scena globală.

Brexit este asociat cu: (1) un nou parteneriat cu UE, prin care Marea Britanie își redobândește controlul asupra granițelor și legislației; (2) stimularea schimburilor comerciale cu țări din afara UE, Marea Britanie fiind o susținătoare a comerțului liber și bazându-se pe relațiile cu *vechi prieteni și noi aliați*; (3) continuarea îndeplinirii angajamentelor față de țările în dezvoltare; (4) sprijinirea forțelor armate britanice; (5) participarea la luarea deciziilor în plan global și militarea pentru securitatea planetei, prin apărarea valorilor și intereselor britanice pretutindeni în lume (HM Government, 2017).

Anticipând această viziune, vizita premierului britanic Theresa May în India din 7-9 noiembrie 2016 a fost asociată cu *trei mesaje clare* transmise de Marea Britanie Indiei și întregii lumi, subsumate importanței acordate consolidării rolului Marii Britanii pe scena internațională. Liderii britanici apreciază că transformarea Marii Britanii într-o putere globală este posibilă, de vreme ce Marea Britanie este *o mare națiune, cu viziune globală și totodată o*

putere comercială, una dintre cele mai mari economii ale lumii, cu relații puternice și eficiente cu țări din întreaga lume.

Un prim mesaj exprimat cu ocazia vizitei din noiembrie 2016 a premierului britanic în India evidențiază că Marea Britanie este o susținătoare fermă a comerțului liber. Afirmatia vine în continuarea declarației summit-ului G20 din 2016, reflectând angajamentul grupului principalelor țări dezvoltate și economii emergente de a opune rezistență tuturor formelor de protecționism și, totodată, de a contracara politica președintelui Donald Trump, promovată sub deviza „America pe primul loc.“ Această subliniere trebuie însă asociată în special cu poziția Marii Britanii în sistemul relațiilor internaționale post-Brexit și alegerea dificilă cu privire la tipul de acord care să guverneze relațiile cu UE și cu partenerii din afara UE. Marea Britanie are la dispoziție doi ani pentru negocierea ieșirii din UE în baza articolului 50 din Tratatul de la Lisabona, procedură declanșată de premierul britanic Theresa May la data de 29 martie 2017. În prezent, UE are acorduri comerciale cu circa 60 de economii și negociază astfel de acorduri cu alte 67 de economii, inclusiv cu Brazilia, India, Japonia și SUA (IMF, 2016). Acordurile de liber schimb negociate în prezent nu se limitează la diminuarea/eliminarea taxelor vamale, ci merg în direcția deschiderii piețelor serviciilor și achizițiilor publice și liberalizării investițiilor. Ieșirea din UE va presupune noi condiții de acces deopotrivă pe piața unică și pe piețele non-UE, care depind, desigur, de oferta Marii Britanii în materie de liberalizare.

Marea Britanie dispune, evident, de o serie de atuuri care îi vor înlesni ieșirea din UE. În acest context, este demn de remarcat faptul că, în cel mai recent clasament al țărilor lumii în funcție de *indicele competitivității globale*, Marea Britanie se află pe locul al șaptelea (după Elveția, Singapore, SUA, Olanda, Germania și Suedia), fiind cea mai atractivă destinație comunitară pentru talente (World Economic Forum, 2016). În materie de competitivitate, votul populației în favoarea părăsirii UE generează deopotrivă efecte pe termen scurt (reflectate de pildă prin deprecierea lirei sterline) și pe termen lung (schimbări în ceea ce privește cele patru libertăți de circulație – a persoanelor, bunurilor, serviciilor și capitalurilor – și separarea de bugetul comunitar). Specialiștii internaționali sunt rezervați în prezentarea balanței nete a efectelor ieșirii din UE, deoarece încă nu este clar ce alternativă va alege Marea Britanie pentru guvernarea relațiilor cu Uniunea (Caseta 2) și cum se va reflecta aceasta asupra costurilor tranzacțiilor comerciale, asupra investițiilor, forței de muncă și, implicit, asupra eficienței.

Relațiile indiano-britanice în viitorul apropiat sunt favorizate din mai multe perspective. Este evident faptul că dificultățile înregistrate de acestea în raport cu țări terțe se pot transforma în oportunități pentru relația bilaterală dintre Marea Britanie și India. Un exemplu în acest sens îl constituie intrarea în impas a Acordului bilateral de comerț și investiții UE-India. Negocierile au fost lansate în 2007, însă s-au blocat în 2013, deoarece au întâmpinat o serie de piedici pe fondul opiniilor diferite ale celor două părți în materie de: drepturi de proprietate intelectuală, nivelul reducerii taxelor vamale în anumite sectoare, acordarea de către UE Indiei a statutului de țară sigură în privința transferului de date etc. Totodată, accesul Marii Britanii la piața internă este incert la orizontul anului 2019 în perspectiva Brexit. Tocmai de aceea a fost organizată în data de 9 martie 2017 la Londra

reuniunea miniștrilor comerțului din țările participante la Commonwealth (inclusiv India), cu accent pe evitarea protecționismului și susținerea liberalizării schimburilor comerciale. Astfel de exemple evidențiază că deopotrivă Marea Britanie și India sunt în căutare de alternative strategice, una dintre acestea putând fi chiar consolidarea cooperării bilaterale în diverse domenii.

Caseta 2: Alternativele Marii Britanii de cooperare cu UE post-Brexit

1. Aderarea la Spațiul Economic European, la care participă statele membre ale UE și țările Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS) – Norvegia, Islanda, Lichtenstein –, ceea ce asigură participarea la piața internă (opțiunea „norvegiană”);
2. Realizarea unei uniuni vamale (în prezent, UE având uniuni vamale în relație cu Turcia, Andora și San Marino);
3. Încheierea unui ansamblu de acorduri bilaterale sectoriale, după modelul celui existent în relație cu Elveția, asigurând o serie de libertăți de circulație, dar cu unele limitări (opțiunea „elvețiană”);
4. Realizarea unei zone de liber schimb;
5. Intrarea relațiilor bilaterale strict sub incidența regulilor Organizației Mondiale a Comerțului.

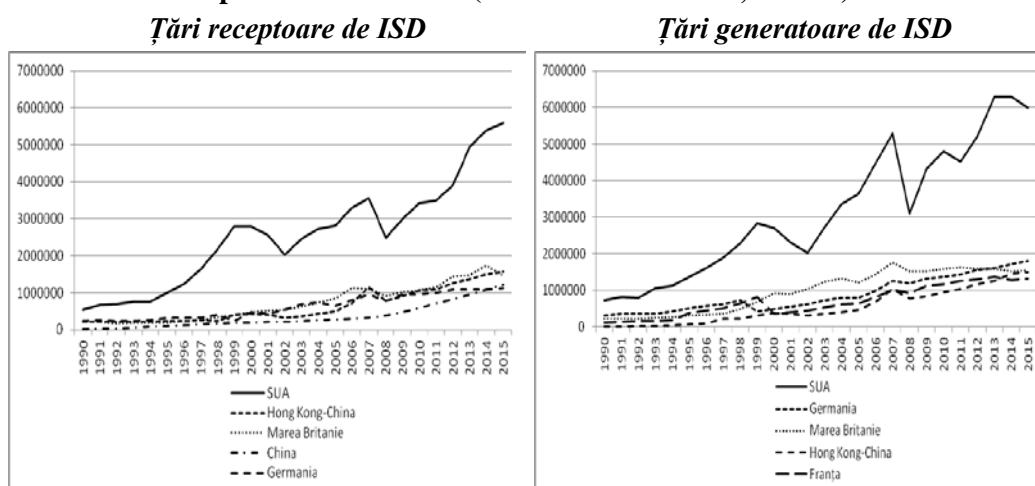
Sursa: Springford și Tilford (2014).

Un al doilea mesaj important transmis de premierul britanic în India cu ocazia vizitei din noiembrie 2016 este inclus în însăși Declarația comună India-Marea Britanie din 7 noiembrie 2016. Marea Britanie, una dintre principalele țări generatoare de investiții străine directe (ISD) la nivel mondial (Graficul 2), este pregătită să sprijine India în finanțarea infrastructurii, atât de necesară pentru menținerea unor ritmuri dinamice de creștere economică. Programele naționale precum *Fabricat în India*, *India digitală*, *India calificată și Orașe inteligente* oferă noi oportunități de parteneriate deopotrivă cu guvernul britanic și cu firme britanice. Fondul special de investiții în infrastructură, parteneriatele de capital, emisiunile de obligațiuni masala pe piața londoneză,¹³ dar și inițiativele de sprijinire a Indiei în eforturile de îmbunătățire a climatului de afaceri constituie la rândul lor noi oportunități de cooperare.

După cum am evidențiat și în secțiunile anterioare, cooperarea bilaterală nu se limitează doar la domeniul investițiilor și comerțului, ci se extinde și la cercetare-dezvoltare, știință și tehnologie, inovație, educație, cultură, apărare, securitate, energie etc. În 2016, cele două țări partenere au sărbătorit 20 de ani de cooperare în sfera cercetării. Tot în 2016 a avut loc și summit-ul India-Marea Britanie pentru tehnologie, cea mai mare conferință și expoziție de tehnologie din India, la care a participat și premierul britanic.

¹³ Vezi Declarația ministrului economiei și finanțelor, Philip Hammond, cu ocazia participării la conferința FinTech India-Marea Britanie din 5 aprilie 2017 la: <https://www.gov.uk/government/speeches/chancellor-at-the-india-uk-fintech-conference>. Fintech este termenul ce descrie un nou segment al industriei financiare, care folosește noi tehnologii în vederea îmbunătățirii activităților financiare, fie că este vorba despre produse, aplicații, platforme, procese sau modele de afaceri. Londra cumulează în prezent 80% din totalul obligațiunilor masala emise la nivel mondial. Deși valoarea acestora este încă modestă, experții apreciază că emisiunile se vor intensifica în perioada următoare.

Graficul 2: Principalele destinații și surse ale investițiilor străine directe la nivel mondial în perioada 1990-2005 (în milioane de dolari, stocuri)

Sursa: Calcule ale autorului pe baza UNCTAD (2016).

Un al treilea mesaj exprimat cu ocazia vizitei din noiembrie 2016 a premierului britanic în India vizează parteneriatul global dintre Marea Britanie și India. Obiectivul consolidării rolului Marii Britanii pe scena internațională în afara UE corespunde strategiei actuale de politică externă a Indiei „*Act East*”, care țintește în principal extinderea sferei de influență a Indiei în primul rând în vecinătatea sa, dar și în plan global. În aceste circumstanțe, India și Marea Britanie se pot sprijini reciproc în ascensiunea lor internațională. În contextul mai larg al reconfigurării forțelor și alianțelor în zona indo-pacifică, studii recente evidențiază că India nu acceptă rolul de putere economică de rangul al doilea în Asia-Pacific, ceea ce implică mizarea pe parteneriate cu țări precum SUA și Marea Britanie, inclusiv în domeniile militar, apărare, schimb de tehnologie, considerate echivalente cu o contracarare a influenței Chinei (Oehler-Șincai, 2016).

4. Concluzii

În prezent, relațiile Marii Britanii cu India au o semnificație deosebită. Aceasta depășește cadrul dat de istoria comună a celor două țări și profunzimea relațiilor economice bilaterale și este determinată în special de obiectivele actuale de politică externă ale celor doi parteneri. Pe de o parte, alianțele strategice au redevenit elementul central al politicii externe britanice, în perspectiva ieșirii din UE la orizontul anului 2019. Pe de altă parte, India vizează extinderea sferei sale de influență în Asia-Pacific și dincolo de acest spațiu, prin parteneriate cu țări dezvoltate.

În contextul economic și geopolitic actual, obiectivele comune în materie de politică externă în cazul Marii Britanii și Indiei contribuie la consolidarea parteneriatului strategic bilateral, care are deja fundamente solide. Anul 2017 marchează pentru India sărbătorirea a 70 de ani de la obținerea independenței față de Marea Britanie și, totodată, o nouă etapă a relațiilor bilaterale. Trecând peste resentimentele trecutului colonial, India a acceptat o relație economică naturală, benefică pentru ambele părți. În constelația dată de noua ascensiune a

Marii Britanii și a Indiei pe scena internațională, relațiile bilaterale dobândesc o nouă conotație, iar factori precum cadrul instituțional solid de cooperare și relațiile economice bilaterale profunde devin garanți ai unui parteneriat cu adevărat strategic în sistemul complex și dinamic al relațiilor internaționale.

Referințe bibliografice

- Ahmed, Z. (2015), *The special relationship in 2015: Is Britain wooing India hard enough?*, Asia House, The Center of Expertise on Asia, Asia House, London.
- Allison, G. (2017), *Five ships to be permanently based in Bahrain*, UK Defence Journal, January 22.
- China Development Institute (CDI) in Shenzhen and Z/Yen Partners in London (2017), *The Global Financial Centres Index 21*, March, disponibil la: http://www.longfinance.net/images/gfci/gfci_21.pdf.
- Government of India (2016a), *India-United Kingdom Relations*, Ministry of External Relations, November 7.
- Government of India (2016b), *India-UK Joint Statement during the visit of Prime Minister of the United Kingdom to India (India-UK Strategic Partnership looking forward to a renewed engagement: Vision for the decade ahead)*, Ministry of External Relations, January.
- Government of India (2015), *Joint Statement on the India-United Kingdom Summit 2015 - India and the UK: A stronger, wider, deeper partnership*, Ministry of External Relations, November 12.
- Government of India (2013), *Joint Statement on the India-United Kingdom Summit 2013 - India and the UK: A stronger, wider, deeper partnership*, Ministry of External Relations, February 19.
- High Commission on India (2017), *Brief on India-UK Bilateral Economic Relations*, January 4, London, disponibil la:
https://www.hcilondon.in/pdf/India_UK_Bilateral%20Economic_Brief_as_o_%20January%204_2016.pdf.
- High Commission on India (2016), *Brief on India-UK Bilateral Economic Relations*, June 6, London, disponibil la: <https://www.hcilondon.in/pdf/India-UK-Bilateral-Economic-Brief-as-on-June-6-2016.pdf>.
- HM Government (2017), *A global Britain*, disponibil la:
<https://www.planforbritain.gov.uk/a-global-britain/>.
- HM Government (2013), *Joint Statement on the Strategic Partnership between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Republic of Kazakhstan*, July 1.
- Indian Department of Industrial Policy and Promotion (DIPP) (2017), *Fact Sheet on FDI*, Quarterly Fact Sheet, disponibil la:
http://dipp.nic.in/English/Publications/FDI_Statistics/2016/FDI_FactSheet_OctoberNovemberDecember2016.pdf.
- International Monetary Fund (IMF) (2017), *World Economic Outlook Database*, disponibilă la:
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/01/weodata/weoselgr.aspx>.
- International Monetary Fund (IMF) (2016), *United Kingdom*, IMF Country Report No. 16/169, June, Washington D.C.
- Kumar, S. (editor) (2017), *India's National Security Annual Review 2015-2016*, Routledge, New York.
- Oehler-Șincai, I.M. (2016), *Relațiile indo-chineze în contextul reorientării SUA către Asia-Pacific*, Revista de Economie Mondială, volumul 8, nr. 1, pp. 72-89.
- Springford, J., Tilford, S. (2014), *The Great British trade-off – The impact of leaving the EU on the UK's trade and investment*, Centre for European Reform.
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) (2016), *World Investment Report – Annex Tables*, disponibile la:
<http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>.
- Universities UK (2016), *Patterns and Trends in UK Higher Education*, December, disponibilă la:
<http://www.universitiesuk.ac.uk/facts-and-stats/data-and-analysis/Documents/patterns-and-trends-2016.pdf>.
- Universities UK (2015), *Patterns and Trends in UK Higher Education*, December, disponibilă la:
<http://www.universitiesuk.ac.uk/policy-and-analysis/reports/Documents/2015/patterns-and-trends-2015.pdf>.
- World Economic Forum (2016), *The Global Competitiveness Report 2016-2017*, Geneva.

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Oehler-Șincai, I. M. (2017). Semnificația strategică a parteneriatului dintre Marea Britanie și India din perspectiva Brexit. *Revista de Economie Mondială*, 9(2), pp. 36-48
